

HET VRYE BLAD

BODE VAN LIMBURG.

Algemeen welzyn. — Godsdienst. — Vaderland. — Vryheid.

Men schryft in by A. SCHOOF, eigen.-uitg. van het VRYE BLAD, wekelyks verschynende des zaterdags 's avonds. — Abonnement prys : voor de stad, 5 fr. per jaar; 3 fr. per half jaar; 2-75 per trimester. Voor buiten, 5-50 per jaar; 3 fr. per half jaar; 2 fr. per trimester. Vooraf betaalbaar. — Alle toezending van brieven, geld, enz. moet ons vrachtyr geworden.

 Degenen die een abonnement nemen op het VRYE BLAD, voor het toekomstige jaer, zullen de nog voor Nieuwjaer verschynende nummers gratis ontvangen.

ALGEMEEN OVERZIGT.

Het blad *la France* verzekert dat keizer Napoleon reeds verscheidene antwoorden heeft ontvangen op de uitnodiging gezonden aen de soevereinen van Europa, « en dat anderen reeds op weg zyn en officieel aengekondigd. »

Wat ons betreft, wy kennen nog slechts de aeneming van Italië, van Spanje en van Portugael.

Het blykt uit de tael der italiaensche dagbladen dat Victor-Emmanuel zich enkel zoo zeer gehaest heeft om de gedachte van een kongres by te treden, omdat hy zich inbeeldt dat de afschaffing der traktaten van 1815 noodzakelyker wyze voor gevolg moet hebben de vervalverklaring der regten van den Paus op de Legatiën, de Marken, Ombriën en zelfs het erigoed van den H. Petrus, Roome en deszelfs grondgebied. Geen wonder dan dat de groote italiaensche slokker zynen krokodillen appetyt gescherpt voelt.

In Pruisen, Oostenryk en Engeland blyft men immer op hetzelfde punt. De gouvernementen wachten de inlichtingen af, welke zy te Parys hebben gevraagd over het waerschyndig programma van het toekomstig kongres. Te Londen wordt de eene kabinetsraad achter de andere gehouden. Dit is al wat men van deze zaak weet.

Men verzekert dat het pruisisch kabinet besloten heeft de ordonnantie van 1 Juny op de drukpers in te trekken. Men spreekt van het ontslag van M. von Bismarck.

De krooning van koning Kristiaan van Denemarken zal te Kopenhagen plaats hebben in de maand January aenstaende. Toen de tyding der dood van den koning van Denemarken bekend werd gemaakt, dacht men eerst dat die gebeurtenis den politieken toestand van Denemarken ging veranderen, derwyze om de vreedzame regeling der kwestie van de Sleeswyck-Holsteinsche hertogdommen te vergemakkelijken. Het schynt dat men zich vergist heeft. Een zeker getal duitsche vorsten toonen zich geneigd de gelegenheid te baet te nemen om de kwestie op te lossen in eenen zin gansch vyandig aen Denemarken. Het hertogelyk gouvernement van Saksen-Gotha heeft tot wettigen erfgenaem der gezegde hertogdommen erkend den erprins van Augustenburg. De koning van Beijeren, en de groot-hertog van Saksen-Weimar zouden geneigd zyn om dit stelsel aen te kleven, hetwelk op het volgende gegrond is :

In den beginne was de vereeniging der hertogdommen Sleeswyk en Holstein met Denemarken een zuiver persoonlyk feit dat moet ophouden zyne uitwerkselen te hebben by de uitdooving der mannyke nakomelingschap van Frederik III. Welnu, de gestorven koning, Frederik VII, was de laatste mannyke afstammeling van dezen vorst; hygevolg vermeenen de hooger aengehaelde vorsten het regt te hebben om de scheiding der hertogdommen te eischen.

Een berigt uit Frankfort van heden meldt dat de prins van Augustenberg eene proklamatie heeft uitgeveerdigd waerin hy ten zynen voordeele het bezit ten titel van wettige erfenis van de eigendommen eischt. Hy drukt de hoop uit dat de europische gouvernementen zyn regt zullen erkennen.

De telegraef meldt ons nieuwe wapeningen van Rusland in de zuidelyke provinciën. Een leger van honderd zestig duizend man bevindt zich, zegt men, tusschen den Krim en Gallecië, onder de bevelen van generael Luders.

Een groote meeting ten gunste van Polen is woensdag te Londen gehouden. Wy roepen er de aandacht op in, omdat lord Campbell, een lid der regering, er tegenwoordig was en het woord heeft gevoerd. Hy heeft gezegd dat lord John Russel geneigd was om aen de polakken de hoedanigheid van oorlogvoerenden te erkennen. « Engeland, heeft hy er by gevoegd, wil Polens onafhankelykheid. »

De *Times* zegt aengaende de amerikaensche kwestie dat de oorlog by het einde des jaers even zoo min schynt te zullen worden geëindigd als by het begin van het jaer. Engeland schynt iederen dag minder afhankelyk van Amerika, wat betreft de behoefte van Englands manufakturwezen en het zal eindelyk in het geheel geen belang meer hebben in 't verschil dat de beide partyën scheidt, ofschoon het altyd de vyandlykheden zal betreffen, die aen zoo vele duizenden het leven kosten. De *Times* vraegt of de tyd niet is gekomen om nieuwe poogingen te doen tot eene minnyke beëindiging van de tweedragt. « In het belang van de menschelykheid en van de beschaving, vragen wy aen het Noorden, zegt het blad, of de gekonfedeerdeerden niet genoeg hebben gedaen om te be wyzen dat zy besloten hebben om hunne vryheid te verkrygen, en dat zy sterk genoeg zyn die te behouden. »

Nieuwe vossen-streken.

In onze bemerkingen op de troonrede, by de laatste opeening der wetgevende Kamers uitgesproken, zegden wy onder andere, dat de gematigdheid die daerin heerschte, ons weinige of geene hoop op eene vryzinnigere regering van wege het ministerie inboezemde, daer het ons al veel te lang aen alle slinksche streken en politieke kuiperyen gewend heeft. Wy hadden redenen tot die achterdocht; reeds van nu af vernemen wy dat de vos wederom de passie aen 't preken is, en met onze ganzen zoekt door te gaen. Inderdaed, zonder te spreken over de zitting van den 12 november, waerin de ministers met hunne slaven de vertegenwoordigers van Brugge en Dinant op eene zoo onweerdige wyze uit de Kamer teruggestooten hebben, vernemen wy heden dat een groot getal (misschien alle) onderwyzers der lagere school bevel ontvangen hebben een verslag op te maken over de voor- en na-deelen, door de wet van 1842, aen het onderwys toegebracht. By eene eerste lezing, en als men de broekens van 't kassien-regt niet kent, zou men daer niets onredelyks in vinden; doch ziehier wat daer achter schuilt :

De wet van 1842, zeker eene der beste die wy over het lager onderwys kunnen bezitten, en die immer den achtbaren heer Nothomb tot eer zal verstreken, valt den liberalen- of metselaers-winkel in den smaak niet, omdat het geestelyk en wereldlyk gezag, beide, doch ieder in zyn vak, daerin aengewend zyn om de opvoeding der jongheid te bestieren. Nu, als men noch geloof noch godsdienst heeft, dan verstaet gy wel dat de zedelyke werking des priesters u fel tegen den kop moet springen, vermtis zyne tegenwoordigheid alleen de conscientie zoo wat oppeutert, en u des nachts zwarte spoken voor den geest doet komen. Hierom hebben de kasseimannen en ruitenbrekers van Mei al meer dan eens gepoogd deze wet omver te werpen; maer, vermits iedere fatsoenlyke mensch daer ten uiterste over tevrede is, gaet dit zoo gemakkelijk niet. Wat hebben zy nu uitgevonden om er toch in te gelukken? Zy vereischen dat ieder onderwyzer, by schrift en onder handteeken, zyn gevoelen over die wet uitte; en daer zit de fynigheid van den vos. Inderdaed, wat kunnen de onderwyzers antwoorden? Vele hebben geen ander bestaen dan hun onderwyzers-ambt, derhalve moeten zy het gadeslaen; maer om het gade te slaen, zyn zy thans min of meer genoodzaekt te antwoorden in den zin van het ministerie, dus maer wyd en zyd te schreeuwen dat de wet allerslechtst is; want, zeggen zy dat ze goed is (gelyk zy het vast vermeenen) dan zal men er achter zitten, en vroeg of laet, ten minste indien de liberale winkel nog wat open blyft, de arme sukkelaers van schoolmeesters aen de deur stooten. De on-

wyzers weten dit zeer wel; afloopers van Brussel hebben het by velen komen zeggen. Zy zitten dus onder het dwangjuk, en op die wyze hoopt het ministerie een groot getal verslagen, naer zynen zin opgesteld, te verkrygen. Valt het zoo uit, dan zult gy binnen kort den eenen of anderen handlanger met groot lawyt de Kamer zien binnenkomen, en met de afgeperste, en dus leugenachtige verslagen in de hand, ons toeroepen : « Ziet ge wel, katholieken, dat de wet slecht is, al de verstandige schoolmeesters bekennen het, en zy kunnen het 't best weten, de wet moet dus al gauw veranderd worden. » En op dit geschreeuw zullen al de slaven in koor antwoorden : « Ja, ja, zy moet veranderd worden; M. Frère wil het, en daer zyn wy bang van; » en daermeë is de comédie gespeeld... De comédie gespeeld? zoo denken de ministers, ja; maer dezen keer zou de vos zynen steert er kunnen by inschiëten. Immers, naer het schynt, zouden de katholieke Belgen, die al veel te lang ten hunnen nadeele, comédie hebben zien spelen, dit spelleten moede zyn, en, in plaats van altyd op vreemde fluitjes te dansen, zouden zy volgeerne ook eens doen dansen.

Wy kennen het middel niet dat zy daertoe in 't werk gaen leggen; maer ons dunkt dat wy er een zeer uitvoerbaar en krachtig ter hand hebben; het zou zyn van enkelyk en eenvoudig de Mechelaren na te volgen, die zelve eene school hebben opgerigt, waer zy de kinderen een goed onderwys en christelyke opvoeding doen geven, terwyl zy de professoren van den brusselschen winkel gerust langs hunne straten laten gaen wandelen. En waerom zou men dit elders ook niet doen? Zou men met wat goeden wil, in de meeste gemeenten geene vrye lagere school kunnen tot stand brengen? Naer ons inzien zou dit geen tooveraers werk zyn. Zulke school moet toch overal gelukken, daer men op voorhand van al de kinderen verzekerd is, ten minste van al die, welke aen broekens pottteken niet lekken. Immers, wat christen ouder zal zyn kind naer eene school zenden waer de godsdienst veracht wordt en de priester verdacht gemaakt? naer eene school waer men welhaest, gelyk te Gent, het borstbeeld van den godloochenaar Callier in de plaats van O. L. V. zou zetten? naer eene school, waer men, gelyk in de universiteit derzelfde stad Gent, Jesus minister zelf durft aanranden? naer eene school eindelyk waer men leert dat er *geene zedelyke deugden bestaan, en dat iedereen leeren moet gelyk hy het goed denkt*(*).

Wy denken dus dat het metselaers truweel, in deze zaak, gediend heeft om zyne eigene meesters eenen put te graven; en dat wy, katholieken, met door vrye scholen tegen het goddeloos Staets-onderwys te stryden, meer te winnen dan te verliezen hebben. Dit is ook het gevoelen van den graef de Montalembert, en vloeit eeniger wyze voort uit den aerd der katholieke Kerk zelve. Deze is immers eene stryde Kerk, hare plaats is op het slagveld, daer voedt zy zich, daer groeit zy op, daer put zy immer nieuwe krachten, daer plukt zy hare roemrykste lauweren. Zyn wy dus gerust maer niet werkeloos voor de toekomst, en hopen wy dat, indien het ministerie in zyn vernielings-plan gelukt, wy dan kortelings, gelyk te Mechelen het Sint-Rombouts-collegie, in onze christene gemeenten Maria's-scholen, Sint-Pieters-scholen, Sint-Jans-scholen, Sint-Nikolaes-scholen, enz., tot stand zullen zien komen, opdat het tot troost aller brave lieden, wederom eens te meer bewezen zy dat de poorten der hel Christus leering niet kunnen overweldigen.

Afschaffing der arrondissements-kommissarissen.

Het ambt van arrondissements-kommissaris, sinds 1848 in Nederland afgeschaff, gaet ook in België verdwynen. De gemeenten, zegt de Troonrede, zullen in meer regtstreeksche onderhandeling worden gebracht met de bestendige deputatiën. Men weet dat tot heden toe alle besluiten door de handen van de arrondissements-kommissarissen moesten slijberen; waeruit niet alleen veel langdradigheid sproot, maer alle oogenblikken moeylykheden wanneer de gemeentebesturen niet van het politiek gedacht dezer ambtenaren waren, die regtstreeks door het gouvernement benoemd

(*) *Juvv. Royer, op het Congres van Gent.*

of afgezet worden. Men herinnert zich de overdrevene en belachelijke beweringen van zekeren persoon, zegt de Antwerpenaer, die, zoo wat zes jaer geleden, beweerde dat de grondwet hem toeliet in 't fransch te schryven aen gemeenten alwaer niemand deze tael begreep. Ook wenschen wy de gemeenten geluk over hare aenstaende ontvoogding. Allen zullen er by winnen, de schatkist ook.

De kleine ambtenaers.

Meermaels hebben wy zoo als veel meer andere dagbladen de verhooging der jaerwedden van de kleine ambtenaers gevraagd, en nogtans kunnen wy onze goedkeuring niet geven aen de maetregels ten dien einde door het ministerie genomen. De zoogezegde hervorming, welke men in de troonrede rehooging der jaerwedden noemt, schynt ons eene bittere spottery. De groote ambtenaers alleen hebben er by gewonnen; maer de kleine hebben hunnen toestand niet verbeterd gezien; de eerste krygen jaerlyks een rond lief sommeke meer, de andere zagen hunnen dagelykschen trek met eenige centiemekens verhoogd. En om dit doel te bereiken heeft men de staetskas schrikkelijk bezwaard ten nadeele der belastigden: die reeds deftig begunstigd waren, heeft men geld gegeven om *prachtig* te leven; die niet genoeg hadden om eerlyk te bestaen heeft men schier niets gegeven, en eindelijk die niets ontvangen maer alles moeten betalen, hebben alweer verhooging van lasten bekomen.

Onder de kleine staetsambtenaers die gewis het meest de welwillende bezorgdheid der Kamer verdienen, moet men op de eerste plaets de briefdragers stellen, die dagelyks door alle weders moeten loopen, door brandende zon en verstyvende koude, door regen en wind, door modder en slyk. Welnu, die ambtenaers die eene groote verantwoordelykheid dragen en wier gedrag onberispelyk moet zyn, hebben van 7 a 8 fr. per maend verhooging bekomen. Eene ware aelmoes! Iedereen weet dat het huishouden van eenen briefdrager met moeite het eene jaer aen het andere knoopt. En nogtans roepen de ministerieelen dat zy de menschlievendheid zelve zyn. Zy zyn inderdaed zeer menschlievend met het geld van den armen winkelier en boer, om de vette ambtenaers te begunstigen, die kiezers zyn en goederen verhuren aen burgers, waerop zy in kiezingstyd eene schandelyke drukking uitoefenen.

Het ministerie blijft altyd het oproersministerie!

Het blykt door de uitlegging der slaefische ministerieele dagbladen dat het ministerie Frère-Rogier altoos het oproersministerie blijft. Het wil maer steeds aen onze studiebeurzen, aen onze kerkfabrieken en aen onze kerkhoven. Het is heden wat het gisteren was, met nog meer arglistigheid en nog meer huichelary. 't Is altyd het oproers- het roof- en het drukkingministerie dat voor onze oogen staet. Zyne ontwerpen zyn en blyven onveranderlyk, nogtans durft het zelf in persoon ze meer openlyk bekend maken, zoodanig heeft het bang voor niet te moedige tegenkantingen welke het zou ontmoeten; en daerom gebiedt het aen zyne slaefische pennetrekkers eene halve rondborstigheid, welke het zich zelf niet meer kan veroorloven zonder 's lands verontwaardiging op te wekken. Maer met die halfwoorden zal het zich niet kunnen redde, want zy verwekken de walging der eenen en de grammoedigheid der anderen. De ordeliende mannen kunnen het ministerie zyne geveinsdheid niet vergeven, de gevorderde verwyten hem zyne doortrapte vreesachtigheid: tusschen dit gekruiste vuer der twee oppositien, heeft ter zynen verdediging slechts een weinig samengedrongen bataljon oude doktrinairen, die op alle oogenblikken de vlugt kunnen nemen. Bygevolg wordt de stand van het ministerie gevaerlyk en doet zich met een vry afgesteken uitzigt op.

Wy groeten en bewelkomen deze heerlyke kenteekens van algemeene redding en verlossing.

Het ministerie in tegenstryd met den koning.

Woensdag 11 is het Senaet tot de samenstelling van het definitief bureel overgegaan.

M. de prins de Ligne, die afwezig was, is tot voorzitter herkozen door de 53 eenparige tegenwoordig zgnde stemmen. — M. d'Omalus is in zyne functie van eersten onder-voorzitter door 51 stemmen en M. de Tornaco in die van tweeden onder-voorzitter door 52 stemmen bekrachtigd geworden.

Zyn tot geheimschryvers gekozen: MM. de Rasse, L. de Robiano, de Labbeville en de Looz de Corswarem. MM. Verschoor en de baron d'Overschie zyn kwester benoemd.

Het Senaet heeft reeds de adres in antwoord op de troonrede gestemd en zelfs zyne zitting tot naderhand opgeheven. M. baron Osy heeft het gouvernement zyn gedrag jegens de stad Antwerpen verweten. M. d'Anethan heeft verklaerd dat hy niet aen de minste verzoenings-gedachte van het Kabinet geloof gaf. De heer Frère heeft dan namens het gouvernement gesproken en doen zien dat geene overeenkomst bestond tusschen de politiek van het ministerie en de redevoering des Konings. Ziedaer het land dus gewaerschuwd. De Koning

verlangt in 't belang van het land eene zitting van zaken, het ministerie eene van stryd en hevige redekaveling. Kortom, het ministerie, getrouw aen zyne overleveringen, zal met zyne partyschappige slagen voortgaen, en het land heeft anders niets te verwachten van de mannen die door de kleine achterdeur, welke het geweld en de kasseistenen hun openden, aen het roer zyn gekomen.

Belgen past op!

Het ministerie zwygt over de zwaerste punten. Het zegt geen woord over de altyd toenemende verhoogingen der budgetten, over de vestingswerken en over de versparingen welke het land met luider stem eischt: geen woord over het militievraagstuk, over dit vraagstuk dat zoo in den smaak van het volk valt. Elk oogenblik scheen het oppergezag zich bezig te houden met die vraag, welke het nu op kant laet en vernaligt voorzeker omdat het geen kwaed kan met die schrikkelijke loting, welke de werkende klassen in onze steden en dorpen wegrukt, ten grond dryft en verderft. Niets over de reformen die betrekking hebben op de drukpersvryheid, op de kanselvryheid en op zooveel andere stoffelyke verbeteringen, die zeker dringender zyn dan de woekervryheid.

Over het Antwerpsche vraagstuk, dezelfde stilzwijgendheid. Wat beteekent die stomheid? Dat men zich behoudt het diagnostic der Kamer te bestuderen vooraleer men iets doet voor de hoofdstad van onzen handel.

Vlaemsche belangen. — Zaak Karsman.

Men leest in het *Burgerwelzyn* van Brugge:

Naer het schynt zou M. Jacob Karsman Antwerpen verlaten hebben om zich in Holland te gaen vestigen, hetgeen zou beletten dat zyne zaak voor het verbrekings-hof zou gebragt worden. Wy kunnen niet aennemen dat M. Karsman die alleen staende, met zooveel krachtadigheid zyn regt als Vlaming te Brussel heeft doen getden, nu dat geheel de Vlaemsche Beweging zyne belangen tot de hare maekt, achteruit zou wyken. Hy kan, aen eene eerste beweging gehoorzame, zich van een land hebben willen verwyderen waer de geest en de letter der Grondwet, in de officieele verhanding uit de geregtschoven van de tael van de groote meerderheid der bevolking, zoo roekeloos miskend worden; maer hy is het aen Vlaenderen verschuldigd tot het einde toe een geding voort te zetten aen den uitslag van hetwelk de kwestie van leven of dood voor ons volksdom, zoo innig verbonden is.

Intusschen maken de Vlamingen zich gereed tot ontzagwekkende betoogingen. De *Nederduitsche Bond*, te Antwerpen heeft, onder andere, besloten een monster *meeting* byeen te roepen, waerop al de vlaemschgezinden des lands zullen uitgenoodigd worden, met het doel om een algemeen petitionnement naer de Kamers in te rigten opdat eindelijk eene wet over het gebruik der talen door alle overheidspersoonen en ambtenaren in Vlaenderen zou uitspraak doen.

Hopen wy dat de *Nederduitsche Bond* zoo gauw mogelyk zyne beslissing ten uitvoer zal brengen.

M. Jacob Karsman schryft uit Amsterdam eenen brief aen de *Grondwet*, waeruit wy 't volgende overnemen.

« Het is niet uit vermaek dat ik my voor vyf jaren in Balingen heb begeven; maer ieder der vlaemsche vrienden zou, in myne plaets, hetzelfde gedaan hebben.

« Ik schreef myne verzen « aen den nieuwen gemeenteraad » in het hevigste van den stryd tusschen onze stad en het Staetsbestuur. Iedereen sprak toen in Antwerpen op eenen toon van opgewondenheid. Wie heeft daer spyt over; wie bekent zyn ongeluk?

« Wat my betreft, ik herhael het van uit den vreemde, — de kasteelen, zoo men ze niet afbreekt, zullen onvermydelyk onze duerbare stad ten onder brengen, ze verwoesten. Welke Antwerpenaer, die zyne roemryke moederstad lief heeft, kan zich wederhouden tegen zulke lotbestemming de stem te verheffen uit al de kracht zynere ziele?

« Ik ben geen regtsgeleerde, maer zoo ik misdaden had, kon het niet anders zyn dan door den inhoud van myn gedicht.

« Ik wist uit de Grondwet dat de drukpers-processen voor het assisen-hof, voor eenen jury moeten gebragt worden. Waerom bragt men my voor geen jury? Omdat deze ny, even als alle andere verdedigers van Antwerpen, onpligtig zou hebben verklaerd.

« Maer is het regtveerdig, is het de zending der justicie, den geest onzer Grondwet geweld aen te doen; eenen schryver om den inhoud onvervolgd te laten, en hem om den *druk-vorm* te bestraffen? Is dat gerechtigheid? Noor geeft een schryver iets in het licht, waer hy opzet wat men van my gevraagd heeft. Dat hebben myne advokaten, voor de Antwerpsche regtbank bewezen, zelfs met stukken van den heer Delecourt, in zyn leven Voorzitter der regtbank van Brussel.

« Maer men wilde in my den *energumène* en den Vlaming treffen...

« Zoodra ik dat heb gevoeld, heb ik besloten hun de vreugde myner gevangenzetting niet te geven; ik wilde geen uer den kerker in, niet alleen om mynen persoon, maer om de dubbele zaak van Antwerpen en der Vlaemsche Beweging.

« Als de Antwerpsche regtbank, beschaemd voor de vervolgers, my slechts eene boet van 5 franks oplegde, wie kwam tegen dat vonnis in verzet? Is het bevel om er tegen in beroep te gaen, niet van Brussel afgezonden?

« Ik zou al te blind moeten geweest zyn om niet te zien waer men het op aen legde, en, ik herhael het, de vreugd van my gevangen te houden, wilde ik hun niet vergunnen. Dat weten al myne vrienden: ik heb het aen niemand verborgen. Dan kwamen wy als Vlamingen voor het beroepshof, in de hoofdstad van het aloude Brabant, voor de *éénige* regiers op welke de vlaemsche distrikten van Antwerpen, Thurnhout, Mechelen, Brussel, Leuven, zich beroepen kunnen. En ondanks het voorbeeld, hun door de Antwerpsche

regtbank gegeven, ondanks al de pleegvormen, al de beleefdheid van onzen wege, kregen wy verbod ons te verdedigen in onze eigene tael; ja, in plaets van 5 franks boet, werd ik tot dry maanden gevangenis verwezen.

« En ik zou die straf willen ondergaen?

« Indien één Vlaming ons bewyzen kan dat het voor onze zaak wenschelyk is, ben ik er toe hereid. In de dry maanden opsluiting is niemand dan ik regtstreeks betrokken. Wat het verbod betreft, om voor het geregts-hof vlaemsch te spreken, daer tegen heb ik my oogenblikkelijk in *kassatie* voorzien. Gebeurt het nu dat het verbrekingshof zich met dat incident voor vlaemsch België, voor 3 miljoen menschen de hoofdzak, zich niet wil bezig houden: is dat my te wyten? Indien dry miljoen menschen door het verbod om zich in hunne tael te verdedigen, als hunne eer, hunne vryheid, hun leven op het spel staen, nog niet genoeg bewyzen hebben van hunne miskenning, van hunne verdrukking, zal myne gevangenzitting er hun meer geven?

« Een hoog geregts-hof ontken hun taelregt uitdrukkelijk. Waerom, omdat alles ten lande, — koninklyk hof, wetgeving, bestuur, leger, hooger onderwijs, alles, alles hun taelgebruik uitsluit; omdat gansch de vlaemsche bevolking reeds 33 jaren als vreemdeling op haren eigenen grond wordt behandeld.

« Mag een heilig regt, een natuer-regt als het gebruik der volkstael, door iemand betwyfeld worden?

« Wy hebben aen het verbrekings-hof geene *gunst* te vragen; maer een regt aen de Kamers, — en het is voor de Vlamingen eene schande, zich nog éénen dag te willen ontbereren van eene wet die al hunne regten uitdrukkelijk waerborgt!

« Vlamingen, myne vrienden! vyf jaren gedwongen verblyf in den vreemde is een hard lot; maer ik zou de gelukkigste onder u allen zyn, mogt ik vernemen dat myne vervolging aenleiding heeft gegeven tot het herwinnen uwer volksregten, uwer vryheid!

» JAKOB KARSMAN. »

STADSNIEUWS.

Verleden zondag heeft er in de herberg van Jos. Strauven, op de vesting, eene schrikkelijke vechtparty plaets gehad tusschen soldaten en burgers, waerin wy ongetwyfeld menschenlevens zouden hebben te betreuren gehad, ware onze achtbare heer vrederegter, die er toevalliglyk voorbykwam, hoe gevaerlyk ook voor zynen eigen persoon, er niet tusschen gekomen, want het was zoo donker dat men byna den eene van den andere niet kon onderscheiden. Des te afschuwelyker was het dit yselyk gevecht van in de verte aen te hooren.

De baes en een luikenar, leerlooijersgast alhier, zyn zeer erg gewond, want onze sabelslepers hebben er weer, gelyk over dry a vier jaren te midden der stad, met hun vreeslyk wapen eens duchtig gekapt en gekerfd en daerby nog al aen stukken geslagen wat onder hun bereik viel: niets, om zoo te zeggen, is er in dit huis gespaerd gebleven.

De heer vrederegter, bevel gegeven hebbende de hoofdwacht en de gendarmery ter plaets te doen komen, heeft onmiddelyk een regterlyk verhoor begonnen, en op verzoek van denzelfden magistraet heeft de heer doktor Edm. De Bruyn, wiens kundige dienstveerdigheid aen niemand onbekend is, terstond de gekwetsten ter hulp gesnel en met de grootste bezorgdheid hunne wonden vermaekt na hen naer de kazerne te hebben doen leiden, alwaer hy de dringendste hulpmiddelen ter hand had.

Dank dus aen deze twee edelmoedige heeren en wel voornamelyk aen den heer vrederegter, die zoo heldhaftig in dit gevaerlyk spel is te werk gegaen.

Wy vernemen dat er reeds een groot getal getuigen zyn afgehoord en dat het geregts-zich nog immer met de zaak vlytig bezig houdt.

Verschillige tydingen.

Antwerpen, 12 nov. — Gisteren avond waren onze landverdedigers op den Guldenberg weer bezig met hunne 40 miljoen te verdienen. Ze kapt en kerfd met hunne sabels dat het stooft Een der dappere leegloopers bekwam twee sabelhouwen op 't hoofd en betaelde het fatsoen. De politie kwam er eindelijk tusschen en, de 40 miljoen waren verdiend.

— HELDENMOED. — De volgende heldhaftige daed van een 14jarig jongeling, te Riddagshausen, in Brunswyk, verdient algemeene bekendheid. By een dezer dagen aldaer uitgebersten brand, was deze jongeling, Wilhelm Glindemann genaemd, zoon van eenen metsler, met eenige zynen schoolmakers komen aenloopen, toen het huis byna geheel in vlammen stond.

Eensklaps zag de knaep aen een venster van de bovenste verdieping een klein kind staen, dat tegen de vensterruiten klopten, terwyl de overige bewoonders in alleryl het huis hadden verlaten. De jeugdige held wilde dadelyk het kind te hulp snellen, doch werd door de boeren, die de brandspuiten bedienden, tegengehouden met de waarschuwing, dat zyn voornemen hem zeker het leven zou kosten.

Van alle waarschuwingen en raedgevingen gaf de jongeling echt r alleen daerop acht, dat men eerst zyne kleederen moest nat maken, alvorens een brandend huis binnen te treden. Plotseling was hy verdwenen, en terwyl men dacht dat hy zyn plan had opgegeven, had hy zich in de nabyligheid in het water geworpen en was daerop met zyne doornatte kleederen het brandende huis binnengesloopen.

De reeds brandnde trap wankelde onder zyne voeten,

doch moedig klom de jeugdige held tot aan de bovenste verdieping en stapte de kamerdeur in. De kamer was vol rook en het bed stond reeds in lichtlaeijde vlammen, doch het kind leefde nog, snelde naer zyn heldhaftigen redder toe en wierp zich om diens hals. Zoo beladen aenveerde de jongeling den gevaervollen terugweg en gelukkig passeerde hy ook den inmiddels nog zwakker geworden trap, doch kon thans door den rook geen uitgang vinden, terwyl ook de huisdeur door de vlammen was aengetast.

Gelukkig bemerkte hy in den muur eene opening die door de kracht der waterstraal was onstaen, en kwam daerdoor met het geredde kind behoudende in de vrye lucht. Thans werd hy door de omstanders, die inmiddels zyn waegstuk hadden bemerkt, met algemeen byval begroet, waeraen hy zich echter spoedig onttrok, terwyl hy later op de vraag, waerom hy zich zoo spoedig uit de voeten had gemaakt, antwoordde, bevreesd te zyn geweest dat hy zou gestraft worden omdat hy zich in het brandende huis had begeven zonder van een rood lint, het onderscheidingsteeken der brandblusschers, voorzien te zyn.

— Ziehier een feit, aenghaeld door den *Courrier des Alpes*, welk doet zien hoe gevaerlyk het is de begravingen te verbaesten en, in alle gevallen, hoe noodzakelyk een ernstig onderzoek dient vereischt te worden, vooraleer het lyk ten grave te leggen.

« Vrydag laetst vergezeld eene droevige familie en jalyke vrienden het lichaem van M. Taffut, grondeigenaar van Saint-Christophe, gemeente Sint-Pieter d'Entremont, die daegs te voren subiet overleden was, naer zyne laetste rust-plaets.

» De priester deed de mis te midden der diepste ingetogenheid en stilte, wanneer op eens een vreemd gerucht de aendacht der afwezigen opwekte. Men luister, en na eenige oogenblikken zyn allen overtuigd dat het gerucht uit de kist komt. De dienst wordt opgeschorst, de kist geopend, en de doode wordt levend gevonden. Naer zyne woonidg gedragen en van alle zorgen omrigd, is hy tot zyn zelve gekomen, en reeds van s'anderdaegs was hy op voet.

— UITBERSTING VAN HET GRAUWVUER, 17 SLACTOFFERS. — Men schryft uit Dour, 12 november :

Onze werkende bevolking is nogmaels door eene verschrikelyke ramp in verslagenheid en wanhoop gedompeld.

Gisteren is het grauwwuer in de werken der myn van de vereenigde maetschappyn *Chevalières de Midi*, van Dour, uitgebersten.

Van de achttien werklieden, welke zich aan den kant bevonden waer de uitbersting plaets had, heeft er zich slechts één enkele kunnen redden, dank aan den moed en de zelfopoffering van Joachim Daubry, werkmán te Dour. Dezen morgend zyn er 17 lyken uit den put opgehaeld. Ziehier de namen der slagtoffers :

J. J. C. Thon, 32 jaer ; P. J. Sandras, 34 jaer ; A. F. Floquet, 30 jaer ; F. Eufasne, 31 jaer ; E. F. Capouillez, 36 jaer ; A. Pochez, 45 jaer ; C. J. Wilquin, 35 jaer ; A. Lerat, 18 jaer ; R. H. Estiévenart, 21 jaer ; H. Laurent, 41 jaer ; L. Derveau, 12 jaer ; A. Decourty, 14 jaer ; J. A. Saussez, 12 jaer ; P. Gilleron, 14 jaer ; A. Tournon, 14 jaer ; J. B. Audin, 48 jaer ; D. J. Joly, 23 jaer.

Alvorens te eindigen kan ik niet nalaten met lof te spreken over het gedrag van den werkmán Daubry, die den genaemden Estiévenart, van eene gewisse dood heeft gered.

Reeds herhaelde malen heeft die moedige werkmán zich in dergelyke omstandigheden onderscheiden en het leven van verscheidene zynere werkgezellen gered.

Heden heeft de begrafenis der slagtoffers plaets gehad. De kerk, waer de lykdienst gecelebreerd werd, was te klein om al de aenwezigen te bevatten. Men hoorde er zuchten en snikken, en de tranen stonden in aller oogen. By het eindigen van den dienst was de gansche bevolking zwygend en treurig, in twee ryen voor de kerkdeur geschaerd, om een laetste vaerwel te zeggen aan al die verongelukte vrienden, welke een paer dagen te voren nog vol leven waren.

— Men leest in de *Meuse* :

Eene misdaed is in de gemeente Boëlhe, naby Waremmé, gepleegd. Ziehier in welke omstandigheden :

Dry jaren geleden, verliet de heer Xaverius P..., van Boëlhe, zyne vrouw en kinderen, en vlugte uit het dorp met een meisje uit de gemeente. Men had van hen niet meer hooren spreken, toen zy de verledene maend naer Boëlhe terug keerden : het jonge meisje ging weder by haren vader en Xaverius P... keerde by zyne vrouw terug. Deze laetste werd weldra ziek, was aen gestadige brakingen onderhevig en overleed den 29 oktober laetst.

Na de dood van vrouw P..., liepen zekere geruchten in het dorp. De regterlyke overheid heeft er zich mede gemoeid, en men is tot de ontgraving van het lyk overgegaen, dat reeds twaelf dagen begraven was. De lykopening is ter plaets gedaen, en er is bevonden dat de vrouw ten gevolge eener maegontsteking is gestorven. De geneesheeren hebben de maeg, de lever en de ingewanden medegenomen, om ze aen eene ontleding te onderwerpen.

Wat Xaverius P... aengaet, die is voor den oogenblik in Brussel opgesloten, waer hy eene veroordeeling voor aanslag op de zeden ondergaet.

Kunst en letternieuws.

Simon Eyckelvelt gevolgd van Laura. Een verhael uit de Kempen, door J.-A.-H. LEYNEN.

Eer eene nuttige en aengename lezing dan wel een uitmuntend letterkundig gewrocht zynen landgenoten zoekende

aen te bieden, heeft de schryver getracht de rampen en wederwaardigheden eener door het ongeluk beproefde familie, in niet verhevene bewoordingen, maer levendige schetsen, af te malen.

Ons dunkens is hy op eene voldoende, ja, volledige wyze er in gelukt, zyn verhael aendoenlyk en boeiend te maken, door de welgekozene afwisseling in het beschryven van hartroerende tooneelen en edele gewaerwordingen, en het kiesch tusschenmengen van kortbondige zedelessen.

Wy twyfelen geenszins, of het lezend publiek en byzonder de talryke oud-medeleerlingen en kennissen van den jongen schryver zullen, door een gunstig onthaal aen dit zyn eerste werk, hem aenwakkeren om ons nog meer voortbrengsels zynere gevoelvolle pen te schenken.

Het werk, een boekdeel van ongeveer 112 bladzijden uitmakende, zal in het begin der maend December verschynen, in engelsch formaet, met zorg gedrukt op schoon dik papier. — Prys : 1 fr. — Franco per post, mits 1 cent. verhooging per 16 bladzijden.

MEN SCHRYFT IN :

By den uitgever A. Schoors, Vischmarkt, te Sint-Truiden, alsook by den schryver J.-A.-H. LEYNEN, te Kleine-Brogel (Peer).

BURGERLYKE STAND DER STAD ST-TRUIDEN.

Aengiften van 14 November tot den 21 November 1863.

GEBOORTENS.

Mannelyk. 2 — Vrouwelyk 6.

HUWELYKEN.

Moyson, Josef met Leroe, Anna-Maria.

OVERLYDENS.

Kempeneers, Maria-Agnes, oud 31 jaren, ongeh.
Drienne, Maria-Anna-Theresia, echt. van Theodorus Kaky.
Vandenhove, Carolus-Anton.-Hubert, oud 42 jaren, ongeh.
Miewis, Maria-Elisabeth, wed. van Petrus Breesch.
Helaers; Margareta, wed. van Jacobus Martens.
Leemans, Anna-Catharina, echtig, van Jan Vanoorbeek.
Velaers, Jan, wed. van Anna-Catherina Leemans,
2 kinderen onder de 7 jaren.

PRYZEN DER GRANEN.

SINT-TRUIDEN. — 18 November.

Tarwe, de honderd kilos, fr. 23-30. Koren, 16-27. Gerst 20-47 Haver, 14-50.

HASSELT. — 17 November.

Tarwe, de 21 kilos, fr. 4-90. Koren, 19 kilos 3-30, Gerst, 19 kilos 3-80. Haver, 15 kilos 2-20.

YZERGIETERY.

Berigt.

MEJUFVROUW W^e DELHAUTE-TURLOT

maekt bekend dat zy thans woonachtig is op de Beekstraet, n° 435, kort by den Thienschen steenweg, te Sint-Truiden, dat zy zich gelast met het gieten van allerhande soorten van stukken volgens modeel en dat altyd in haer magazyn te vinden zyn de volgende artikels :

Ketels, marmitten, koolbakken, stoofpotten, forneisbarren, wagenbussen, alle soorten van overlakt en overtint keukengerief, enz., enz., alles aen zeer gematigde pryzen.

Zy beveelt zich in eenieders gunst.

NB: Om alle misgreep of verdoling voor te komen, verzoekt zy hare kalanten zich te adresseren aen Mejufvrouw wed. *Delhaute-Turlot*.

FONDERIE DE FER.

Avis.

MADAME Ve DELHAUTE-TURLOT

porte à la connaissance du public qu'elle demeure actuellement rue du Ruisseau, n° 435, près la rue de Tirlemont, à Saint-Trond, qu'elle se charge de fondre toutes pièces d'après modèles, et qu'elle a toujours en son magasin les articles suivants :

Chaudières, marmites, bacs à charbon, pots d'étuves, poids poinçonnés, barres de fourneaux, boites de chariots, poteries émaillées et étamées, etc., etc., le tout à des prix très-modérés.

Elle se recommande.

NB. Pour éviter toute méprise ou erreur, elle prie ses clients de s'adresser à Madame veuve *Delhaute-Turlot*.

Geene koude voeten meer!

TE BEKOMEN

BY P. ENTBROEKS,

MEESTER SCHOEN- EN LEERZENMAKER,

267, STAPELSTRAET, 267.

VILTEN PANTOFFELS

MET LEEREN ZOLEN,

AMERIKAENSCH OVERSCHOENEN (GALOCHE)

eerste kwaliteit

aen pryzen buiten alle konkurrentie.

Chez J. MEYERS, Éditeur,

rue de la Cathédrale, 42, à Liège :

Magasin de Musique

JOIGNANT SES MAGASINS DE

LIBRAIRIE CLASSIQUE et de FOURNITURES de BUREAU.

Imprimerie et Lithographie.

PARTITIONS EN LOCATION.

Abonnement au *Guide Musicale*.

DAGELYKS TE BEKOMEN

BY

J. HOEBANX-BOONEN,

117, BRUSTHEMSTRAET, 117,

Versch Verkensvleesch.

Zyn winkel is ook voortdurend voorzien van eene hoeveelheid allersmakelykste

DROOG SPEK

aen zeer gematigde pryzen.

En vente chez A. SCHOOF, Marché-aux-Poissons :

Écorce de Panama

POUR LAVER A NEUF

LES ÉTOFFES DE LAINE ET DE SOIE

à des prix très-modérés.

ASSORTIMENT COMPLET

DE LAMPES AMÉRICAINES

ET A MODÉRATEUR.

MAGAZYN

van

Yzer, Zink en Lood.

By Schevenels-Vanwest,

POMPMAKER EN ZINKVERWERKER,

62, Steenstraet, 62,

zyn te bekomen allerhande soorten van ligt en zwaer yzer voor smeden en landbouwers, yzeren assen, zweedsche yzeren schuppen, yzer in platen en in barren, alle soorten van nagels, ketingen, sloten, schroeyen, zichten, zeissem, yzeren draed, forneizen en ketels; verder alle keukengeriefen al de gereedschappen voor hoefsmeden, sloten, stoofmakers, timmerlieden, schrynwerkers, rademakers, enz., enz., en eene menigte voorwerpen met den artikel in betrekking staende. Alles aen eenen prys buiten alle konkurrentie.

MEN VRAEGT

EENEN LEERJONGEN

voor de drukkerij van dit blad.

PRIX FIXES marqués en CHIFFRES CONNUS.

On donne 6 mois pour échanger toute Marchandise ne convenant pas.

GROS,
DEMI-GROS,
DÉTAIL.

Galerie de la Place-Verte, à Liège.

DE
FABRIQUE.

AU SAINT-AUGUSTIN.

Maison THIÉRY, frères, et DAGNEAUX.

Vente aux mêmes prix que nos fabriques belges, françaises et anglaises.

**CHOIX IMMENSE DE HAUTES NOUVEAUTÉS
POUR HOMMES ET POUR DAMES,**

Étoffes de tous genres et des meilleurs goûts pour Costumes, Gilets riches et ordinaires; Soieries de Lyon noirs et couleurs, Alpagas, Toiles, Tapis, Cols-Cravates, Écharpes, Cache-Nez, Foulards, etc.

Rayon spécial pour la vente des Étoffes pour Robes & Flanelles de toutes couleurs.

Dépôt de Mérinos de France des six premières fabriques de Reims; Mérinos de toutes couleurs et qualités, largeur de 1 1/4 pour deuil complet.

CONFECTIONS POUR DAMES.

Variété infinie de modèles les plus riches de la saison, achetés dans les plus importantes Maisons de Paris et reproduits exactement par les deux premières tailleuses de l'Établissement.

ON DONNE GRATIS LES PATRONS A TOUTES LES PERSONNES QUI ACHETERONT L'ÉTOFFE DANS NOS MAGASINS.

VENDRE BEAUCOUP ET A BON MARCHÉ,
Tel est le moyen que la Maison de Saint-Augustin a toujours eu.

A Messieurs les Curés.

CONCURRENCE IMPOSSIBLE.

MANUFACTURE

d'ornements d'église

EN TOUT GENRE

de J.-A.-H. LEYNEN, Libraire,

A KLEINE-BROGEL, (Limbourg belge.)

Les grands avantages dont je jouis la plupart des autres fabricants; étant établi à la campagne où je fais confectionner tout à prix réduit; et tirant directement, à des conditions favorables, toutes mes étoffes de Lyon, Paris, etc, me fournissent les moyens de vendre à des prix inférieurs à tous ceux qui ont été établis jusqu'à présent.

Une chasuble (toutes les couleurs en usage,) avec les accessoires, fond damassé soie et coton, belle croix brochée or nuée, galon système et à crête, glacé belle qualité, forme et confection excellentes coûte 45 à 50 fr. Franco en Hollande 50 à 55 fr.

Les mêmes, avec croix brochée argent ou soie, même galon argent ou soie, même prix. Chasubles de moindre qualité depuis 30 fr. Chasuble en moire, or ou argent invariables, unies ou avec croix différente, galon or ou argent, ou en autres étoffes or et argent faux, mi-fin de 60 à 250 fr.

Chasubles brodées depuis 200 à 1,200 fr, et plus.

Drapeaux, bannières, chappes, dalmatique, étoles, humeraux, robes et manteaux de vierge, intérieur de tabernacle, baldaquins, stations, médaillons peints et brodés, le tout à des prix proportionnés. Restauration.

Je confectionne une chasuble, vieille pour 5 francs.

Habitué de traiter complètement en confiance avec mes respectables clients, je leur laisse la liberté de tenir à ma disposition moyennant avis, les livraisons qui ne seront pas conformes à leurs commandes, et qui ne surpasseront leur attente. Facilité de paiement.

J.-A.-H. LEYNEN.

by den heer notaris Delgeur.

Hooftagent der Maetschappij te St-Truiden: ALFONS ROSELLE, klerk

De regeling der brandschade wordt op het spoedigste bewerkstelligt.

loelael, om den verzekerde eene solide waarborg aan te bieden.

Deze premien zijn zoo laag mogelijk gesteld als de onderverinding zulks

vaste en onveranderlyke premie.

alle roerende of onroerende eigendommen, mis eene vooruitbetaalde,

Maetschappij verzekert tegen brand, door vuur of onweder ontstaende,

Maetschappelyk kapitaal 4 MILLIOEN franken.

TE ANTWERPEN.

LOYD BELGE

Verzekerings - Maetschappij

Vertrekuren van den Yzerenweg.

Van St-TRUIDEN naer BRUSSEL, LUIK, ANTWERPEN en GENT:	
8 ure 15 minuten	's morgens.
1 uer 18	» na midd. (Exp.)
6 ure 44	» 's avonds.
Van St-TRUIDEN naer HASSELT, MAESTRICHT en AKEN:	
9 ure 34 minuten	's morgens.
3 ure 46	» na midd. (Vit.)
8 ure 00	» 's avonds.

Postwagendienst.

Van Sint-Truiden naer Tongeren : 's morgens om 10 ure en na middag om 4 ure.
Van Sint-Truiden naer Thienen : s woensdags en 3's zaterdags om ure na middag

St-Truiden.—Boekd. A. Schoofs, Vischmerkt.